

Závěry Rady o systému předškolního vzdělávání a péče: nejlepší start do života pro všechny naše děti

(2011/C 175/03)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

S OHLEDEM NA:

- závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 14. listopadu 2006 o efektivitě a rovném přístupu ve vzdělávání a odborné přípravě ⁽¹⁾;
- závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 21. listopadu 2008 – Příprava mladých lidí na 21. století: agenda pro evropskou spolupráci v oblasti školství ⁽²⁾;
- závěry Rady ze dne 12. května 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy („ET 2020“) ⁽³⁾;
- závěry Rady z 26. listopadu 2009 o vzdělávání dětí z rodin migrantů ⁽⁴⁾;
- závěry Rady ze dne 11. května 2010 o sociálním rozměru vzdělávání a odborné přípravy ⁽⁵⁾;

PŘIPOMÍNÁJÍC, ŽE:

posílení účinnosti a spravedlnosti systémů vzdělávání a odborné přípravy na všech úrovních, od předškolního věku až do dospělosti, má zásadní význam z hlediska dosažení cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění ⁽⁶⁾;

OPĚTOVNĚ POTVRZUJÍC, ŽE:

ačkoliv odpovědnost za organizaci a obsah systémů vzdělávání a odborné přípravy nese každý členský stát, k rozvoji kvalitního vzdělávání a odborné přípravy může přispět také spolupráce na evropské úrovni založená na otevřené metodě koordinace spolu s účinným využíváním programů EU, a to prostřednictvím podpory a doplnění opatření přijímaných na vnitrostátní úrovni i prostřednictvím pomoci členským státům při řešení společných výzev;

A S OHLEDEM NA:

konferenci o špičkové kvalitě a rovnému přístupu k předškolnímu vzdělávání a péči pořádanou předsednictvím v Budapešti ve dnech 21. a 22. února 2011, během níž byla zdůrazněna potřeba spojit kvantitativní a kvalitativní rozměr předškolního vzdělávání a péče, a sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů s názvem *Agenda EU v oblasti práv dítěte* ⁽⁷⁾;

BERE NA VĚDOMÍ sdělení Komise nazvané *Kvalitní systém předškolního vzdělávání a péče: nejlepší start do života pro všechny naše děti* ⁽⁸⁾;

UZNÁVÁ, ŽE:

1. vysoce kvalitní předškolní vzdělávání a péče ⁽⁹⁾ jsou v mnoha ohledech přínosné pro jednotlivce i obecně pro celou společnost, a to z krátkodobého i dlouhodobého hlediska. Doplnují ústřední úlohu rodiny a pokládají nezbytné základy pro osvojování jazyka, úspěšné celoživotní učení, sociální integraci, osobní rozvoj a zaměstnatelnost. Položí-li se během formativních let života dítěte pevné základy vzdělávání, pozdější učení pak bude účinnější a s větší pravděpodobností bude pokračovat po celý život, zvýší se vyrovnanost výsledků vzdělávání, sníží se náklady, které nese společnost v souvislosti s promarněním talentů, a omezí se veřejné výdaje v sociální, zdravotní i justiční oblasti;
2. vysoce kvalitní předškolní vzdělávání a péče jsou přínosné pro všechny děti, zejména však pro děti ze sociálně a ekonomicky znevýhodněných rodin, z rodin migrantů nebo romských rodin, či pro děti se zvláštními vzdělávacími potřebami, včetně postižených. Tím, že pomáhají odstraňovat rozdíly mezi dosahovanými výsledky a podporují kognitivní, jazykový, sociální a emoční vývoj, mohou přispět k přerušení cyklického procesu znevýhodnění a neangažovanosti, který má často za následek předčasné ukončování školní docházky a přenos chudoby z jedné generace na druhou;
3. v tomto ohledu pak všeobecně spravedlivý přístup k vysoce kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči může výrazným způsobem přispět k úspěchu strategie Evropa 2020, a zejména k dosažení dvou hlavních cílů EU, jimiž jsou: snížení počtu případů předčasného ukončování školní docházky pod 10% hranici a zajištění takových podmínek, aby se počet osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením snížil alespoň o 20 milionů;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 298, 8.12.2006, s. 3.

⁽²⁾ Úř. věst. C 319, 13.12.2008, s. 20.

⁽³⁾ Úř. věst. C 119, 28.5.2009, s. 2.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 301, 11.12.2009, s. 5.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 135, 26.5.2010, s. 2.

⁽⁶⁾ Závěry Evropské rady ze zasedání v březnu roku 2010 – dokument EUCO 7/1/10 REV 1.

⁽⁷⁾ Dokument 7226/11 – KOM(2011) 60 v konečném znění.

⁽⁸⁾ Dokument 6264/11 – KOM(2011) 66 v konečném znění.

⁽⁹⁾ Pro účely těchto závěrů se předškolním vzděláváním a péčí rozumí jakékoli způsoby zajištění vzdělávání a péče pro děti ve věku od 0 let do věku zahájení povinné školní docházky, nehlédě na uspořádání, financování, provozní dobu nebo program; daný pojem rovněž zahrnuje předškolní i přípravná zařízení. (zdroj: OECD, „Starting strong I“, 2006, str. 7.)

4. jelikož je navíc díky předškolnímu vzdělávání a péči možné brzy odhalit poruchy učení, a v důsledku toho tyto problémy včas řešit, může systém předškolního vzdělávání a péče pomoci určit děti se zvláštními vzdělávacími potřebami, a kdykoli to je možné, usnadnit jejich integraci do většinových škol;
5. ačkoliv členské státy v posledních letech obecně značně zlepšily dostupnost předškolního vzdělávání a péče, je třeba neustávat ve vynakládání úsilí, aby bylo možné do roku 2020 dosáhnout cíle 95% zapojení podle strategického rámce „ET2020“⁽¹⁾, a zejména zajistit ve větší míře přístup dětem pocházejícím ze znevýhodněného prostředí;
6. poskytování vysoce kvalitního předškolního vzdělávání a péče je stejně důležité, jako zajištění jejich fyzické a finanční dostupnosti, a proto je třeba zaměřit pozornost na otázky, jako je životní prostředí a infrastruktura, personální zajištění tohoto systému, jeho náplň, správa a zajištění kvality;
7. ke službám předškolního vzdělávání a péče na místní, regionální a vnitrostátní úrovni je zapotřebí zaujmout systémový a jednotnější přístup, který zapojí všechny příslušné zúčastněné strany, včetně rodin, přičemž je nezbytná rovněž úzká horizontální spolupráce mezi různými oblastmi politik, jako je vzdělávání, kultura, sociální záležitosti, zaměstnanost, zdravotnictví a spravedlnost;
8. důležité je zvýšit podíl mužů v předškolním vzdělávání a péči, aby se změnil přístup a bylo zřejmé, že poskytovat vzdělávání a péči mohou nejen ženy. Přítomnost mužských i ženských vzorů je pro děti příznivá a může pomoci překonat stereotypní vnímání mužských a ženských rolí. Pracoviště zahrnující ženy i muže přispívá k rozšiřování zkušeností dítěte a může rovněž napomoci ke snížení segregace na trhu práce na základě pohlaví;
9. v porovnání s ostatními stupni vzdělávání a odborné přípravy je předškolnímu vzdělávání a péči zpravidla věnována menší pozornost, a to navzdory důkazům, že efektivní investice do kvalitního předškolního vzdělávání je daleko účinnější než pozdější opatření a že přináší v průběhu celého života značný užitek, zejména pro znevýhodněné osoby;
10. dosavadní výzkum zaměřený na oblast vzdělávání malých dětí probíhal na úrovni EU v poměrně omezené míře, případně bylo shromážděno poměrně malé množství údajů, které mohou být využity při vypracovávání a provádění politik v oblasti předškolního vzdělávání a péče v členských státech. Stávající výstupy z prováděných výzkumů je zapotřebí lépe zpřístupnit širšímu okruhu osob a tuto činnost doplnit obsáhlejší výzkumem v oblasti poskytování předškolního vzdělávání a péče

a jeho účinků ve všech členských státech, přičemž je třeba zohlednit kulturní rozmanitost a zaznamenat příklady osvědčených postupů a zkušeností;

SOUHLASÍ S TÍM, ŽE:

opatření v zájmu řešení dvojí výzvy, kterou představuje na jedné straně zajištění všeobecně spravedlivého přístupu k předškolnímu vzdělávání a péči a na straně druhé zvyšování kvality jejich poskytování, by mohla zahrnovat následující prvky:

1. zajištění spravedlivého přístupu k vysoce kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči podporujícím začlenění, zejména pro děti ze sociálně a ekonomicky znevýhodněných rodin, z rodin migrantů nebo romských rodin, či pro děti se zvláštními vzdělávacími potřebami, včetně postižených;
2. vytvoření účinných modelů financování, včetně financování cíleného, které nastolí spravedlivou rovnováhu mezi veřejnými a soukromými investicemi v souladu s vnitrostátními a místními podmínkami;
3. podpora meziodvětvového a integrovaného přístupu ke službám péče a vzdělávání, aby bylo možné uceleným způsobem uspokojit všechny kognitivní, sociální, emocionální, psychologické a fyzické potřeby dětí, jakož i zajistit úzkou spolupráci mezi domácími prostředím a předškolním vzděláváním a péčí i bezproblémový přechod mezi jednotlivými stupni vzdělávání;
4. podpora profesionalizace personálu působícího v oblasti předškolního vzdělávání a péče, s důrazem na rozvoj jejich kompetencí, kvalifikací a pracovních podmínek, a zvyšování prestiže tohoto povolání. Kromě toho je třeba vypracovat politiky, mezi jejichž cíle bude patřit přilákání personálu s odpovídající kvalifikací do odvětví předškolního vzdělávání a péče, odborná příprava a udržení těchto pracovníků a zlepšení poměrného zastoupení mužů a žen mezi nimi;
5. prosazování vzdělávacích a jiných programů odpovídajících vývojovému stupni dítěte, které budou podporovat osvojování kognitivních i nekognitivních dovedností, a zároveň zohlednění důležitosti her, které mají v raném věku rovněž zásadní význam pro učební proces;
6. podpora rodičů v jejich úloze hlavních vychovatelů svých dětí v raném dětství a motivování služeb předškolního vzdělávání a péče k úzké, partnerské spolupráci s rodiči, rodinami a komunitami, s cílem zvyšovat povědomí o příležitostech nabízených předškolním vzděláváním a péčí a významu učení se od raného věku;
7. prosazování zajištění kvality za účasti všech klíčových zúčastněných subjektů, včetně rodin;

⁽¹⁾ Viz příloha I závěrů (Úř. věst. C 119, 28.5.2009, s. 7): V roce 2020 by se vzdělávání v raném věku mělo účastnit alespoň 95% dětí ve věku od 4 let do věku, kdy mají zahájit povinnou školní docházku. V roce 2008 dosahovala průměrná míra zapojení do předškolního vzdělávání a péče 92,3%.

8. podpora evropského výzkumu a shromažďování údajů v oblasti předškolního vzdělávání a péče, případně ve spolupráci s mezinárodními organizacemi, s cílem posílit znalostní základnu pro tvorbu politik a provádění programů v oblasti předškolního vzdělávání a péče;

VYZÝVÁ PROTO ČLENSKÉ STÁTY, ABY:

1. provedly analýzu a vyhodnocení možností využití, cenové dostupnosti a kvality stávajících služeb předškolního vzdělávání a péče na místní, regionální a vnitrostátní úrovni ve smyslu těchto závěrů;
2. zajistily zavedení opatření zaměřených na zajištění všeobecně spravedlivého přístupu k předškolnímu vzdělávání a péči a na zvýšení jejich kvality;
3. aby dlouhodobé opatření posilující růst účinně vynakládaly finanční prostředky na předškolní vzdělávání a péči;

VYZÝVÁ KOMISI, ABY:

1. podporovala členské státy při určování a výměně osvědčených politik a postupů prostřednictvím otevřené metody koordinace;

2. rozšířila využitelné poznatky v oblasti předškolního vzdělávání a péče tím, že bude vycházet z mezinárodního výzkumu, bude k němu přispívat výzkumem v rámci EU a zjednoduší dostupnost jeho výsledků;

3. v rámci strategického rámce „ET 2020“ monitorovala pokrok v dosahování referenčního cíle „ET 2020“ v oblasti předškolního vzdělávání a v dosahování cílů stanovených v těchto závěrech v souvislosti s větší přístupností a lepší kvalitou, aby o tomto pokroku podávala zprávy;

A VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY, ABY S PODPOROU KOMISE:

1. v příslušných oblastech (jako je vzdělávání, kultura, sociální záležitosti, zaměstnanost, zdravotnictví, spravedlnost) koordinovaly politiky prostřednictvím otevřené metody koordinace, s přispěním všech zúčastněných stran a s cílem stanovit na evropské úrovni referenční nástroje, které budou podporovat vypracovávání politik v oblasti předškolního vzdělávání a péče na příslušné místní, regionální a vnitrostátní úrovni;
2. aniž jsou dotčena jednání o budoucím finančním rámci, na podporu výše uvedených cílů účinně využívaly všechny příslušné nástroje EU v oblasti celoživotního učení a výzkumu a jakož i evropské strukturální fondy v souladu s cíli strategie Evropa 2020.